

Arts Escèniques i Altres Arts

Codi: 43156
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313879 Estudis Teatral	OT	0	2

Professor/a de contacte

Nom: Anna Corral Fulla

Correu electrònic: Ana.Corral@uab.cat

Equip docent

Nuria Llorens Moreno

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent extern a la UAB

Anna Solanilla Roselló

Prerequisits

ET

Objectius

L'objectiu d'aquest mòdul és subministrar eines metodològiques per a l'anàlisi de les relacions, confluències, interseccions i fronteres creatives entre els models d'escriptura i escenificació de les arts teatrals i els codis narratius, figuratius i d'organització formal de disciplines afins com ara les arts plàstiques, la música o el cinema. No es tracta d'oferir una anàlisi exhaustiva de totes les possibles connexions entre les distintes arts, sinó de proporcionar incursions significatives que completin i enriqueixin les diverses perspectives d'estudi de les arts escèniques.

Competències

- Aplicar mètodes de recerca en les diferents disciplines d'estudi de les arts escèniques segons els marcs conceptuals pertinents.
- Complir els codis deontològics inherents a l'activitat de la recerca.
- Elaborar un discurs científic sobre un objecte d'estudi relatiu a les arts escèniques.
- Planificar i dissenyar una recerca original i personal sobre un aspecte relacionat amb les arts escèniques.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

- Treballar en un equip multidisciplinari en entorns diversos.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar metodologies de recerca que permetin relacionar les arts escèniques amb altres arts afins segons els marcs conceptuals pertinents.
2. Complir els codis deontològics inherents a l'activitat de la recerca.
3. Construir un discurs científic sobre un objecte d'estudi en el qual les arts escèniques conflueixin amb altres arts.
4. Integrar mètodes de recerca d'altres arts en els propis de les arts escèniques per obtenir un enfocament original.
5. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
6. Que els estudiants sàpiguin comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
7. Treballar en un equip multidisciplinari en entorns diversos.

Continguts

1. L'escenografia. Mètodes d'estudi i recerca

L'escenografia és el conjunt de les arts plàstiques i l'arquitectura a l'escena. Tanmateix, el disseny d'espai i de personatge han tingut diferents finalitats que s'han anat modulant sota diferents objectius des de finals dels s. XIX fins l'actualitat. En l'escenografia contemporània conviuen propostes que tenen orígens conceptuals diferents des de diferents perspectives històriques i teòriques que són revisitades en el present.

Per desenvolupar avui una anàlisi i recerca a l'entorn de l'escenografia en un sentit ampli, és necessari tenir cura de dos aspectes rellevants:

1. L'adequada documentació de l'objecte d'estudi.
2. L'aplicació de l'enfocament pertinent per a l'anàlisi segons l'escenografia en estudi. No es pot desenvolupar igual l'anàlisi d'una escenografia de finals del XIX o un projecte surrealista que una òpera de Robert Wilson o d'Anna Viebrok.

L'objectiu d'aquest bloc és dotar a l'alumne de les eines metodològiques apropiades per estudiar i analitzar l'escenografia i, per tant, proposar l'ús d'una anàlisi sistemàtica adequada segons la ideologia del projecte i posada en escena des de l'escenografia.

Continguts

1. L'"escenografia quadre" o el concepte d'il·lustració de l'escenografia en produccions contemporànies del teatre musical o d'entreteniment.
2. L'escenografia constructiva i de qualitats metafòriques (escenografia del constructivisme o escenografia surrealista,...), pròpies de la modernitat. Anàlisis dels elements en joc a l'hora d'analitzar la seva eficàcia expressiva en la recepció.
3. L'escenografia performativa i l'anàlisi de la realització escenogràfica com a part de la dramaturgia.
 3. 1. Escenografia de poesia visual (la narrativa visual en el nou circ).
 3. 2. Escenografia il·lusionista en l'era digital (Carl Fillion o Michael Levine i Bert Neumann).

La recerca de l'escenografia necessita tenir presents els diferents enfocaments amb la qual cal abastar-la. Aquest bloc vol introduir les eines necessàries per iniciar-se en la investigació en aquest camp.

2. Les arts plàstiques i les arts de l'escena

2.1. Les arts germanes: el model teatral de representació i les arts figuratives.

Des de l'antiguitat, la reflexió sobre la representació pictòrica i sobre la funció narrativa de la pintura ha pres com a model la poesia teatral, més concretament, la posada en escena teatral. A classe farem un recorregut a través dels diversos episodis de la relació entre el teatre i la pintura al llarg del temps, examinant tant la seva articulació teòrica com la seva expressió pràctica. Repassarem la literatura artística sobre aquest tema i, a través d'una selecció d'obres, estudiarem com, fins a l'època moderna, el model teatral va servir per definir la representació d'històries en pintura.

2. 2. Els artistes i el teatre.

L'estudi de les arts plàstiques ens dona accés a un repertori immens d'imatges relacionades amb les arts escèniques. Des de ben antic, els artistes han retratat els personatges, el motius, les escenes o els ambients del món de l'espectacle. I també tot sovint han participat en la creació teatral, dissenyant la posada en escena d'una gran varietat d'espectacles. L'objectiu d'aquestes classes consisteix, en primer lloc, a introduir-vos en aquest repertori extraordinari d'imatges. Amb aquest objectiu, analitzarem una selecció de dibuixos, gravats i pintures de temàtica teatral, de diferents èpoques, que poden ser interpretats tant des d'un punt de vista artístic com documental. Aquestes obres ens aportaran informació sobre una multiplicitat d'aspectes relacionats amb la història de les arts escèniques i al seu torn, en serviran per entendre com, des de sempre, el món de l'escena ha alimentat la visió i la imaginació dels artistes. En segon lloc, a classe també parlarem dels artistes en el teatre: abordarem el canvi radical en la manera d'entendre les relacions entre les arts plàstiques i el teatre que es va produir durant les avantguardes. Finalment, mitjançant un seguit d'exemples, abordarem l'herència d'aquest canvi en el teatre i la dansa contemporanis.

3. Cinema i teatre

Aquest bloc pretén endinsar-se en les relacions entre el teatre i el cinema; en particular, en la manifestació de la teatralitat en el setè art. S'abordarà, per tant, la classificació de les diverses modalitats en què la teatralitat es manifesta en el cinema a partir d'estudis realitzats per especialistes de la matèria. S'oferirà igualment una panoràmica dels diferents enfocaments metodològics adoptats en l'estudi de l'adaptació cinematogràfica. En segon terme, el seminari se centrarà en un estudi detallat de quatre autors dramàtics i quatre cineastes de prestigi dins el que s'anomena cinema d'autor o cinema independent, en gran part d'àmbit francès: 1) *Woyzeck* (1837) de Georg Büchner - adaptació de Werner Herzog, *Woyzeck* (1979); 2) *Les parents terribles* [Els pares terribles] (1938) de Jean Cocteau - adaptació de Cocteau, *Les parents terribles* (1948); 3) *Le jeu de l'amour et du hasard* [El joc de l'amor i de l'atzar] de Marivaux (1730) - adaptació de Abdellatif Kechiche, *L'esquive* (2004); 4) *Juste la fin du monde* [Just la fi del món] de Jean-Luc Lagarce (1990) - adaptació de Xavier Dolan, *Juste la fin du monde* (2016).

Metodologia

1. L'escenografia

En les sessions d'estudi, es posaran en joc, de manera pràctica, mètodes de recerca per a una documentació i un estudi adequats de l'escenografia. S'aplicarà l'enfocament més pertinent per a l'anàlisi d'una tria d'escenografies representatives.

2. Les arts plàstiques i les arts de l'escena

Classes expositives. A classe treballarem amb material textual i visual.

3. Cinema i teatre

Les classes tindran caràcter de seminari. Es treballarà a partir (i) d'articles teòrics sobre la qüestió i (ii) de textos dramàtics de lectura obligatòria, així com del visionament d'una adaptació cinematogràfica de cadascuna de les obres treballades. Cada sessió es dividirà en tres segments: a) lliçó introductòria sobre les relacions entre teatre i cinema, b) anàlisi d'una obra teatral i c) treball sobre l'adaptació cinematogràfica.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes expositives i debats	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Tutories i elaboració de treballs	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 7
Tipus: Autònomes			
Lectura d'articles/informes d'interès, estudi personal, elaboració de treballs	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Avaluació

L'estudiant haurà de presentar un petit estudi monogràfic, supervisat per un dels professors del mòdul, sobre el tema que acordi amb el professor elegit. L'estudiant podrà escollir lliurement el professor amb la limitació següent: cada un dels professors del mòdul pot tutorar com a màxim una tercera part dels estudiants que hi estiguin matriculats. L'extensió d'aquest estudi ha de ser entre 10 i 15 pàgines. Ha d'incloure explícitament les fonts utilitzades. Qualsevol plagi detectat implica un suspens inapel·lable. La nota final del mòdul es decidirà a partir de l'avaluació conjunta de tots els professors que participen en el mòdul i que serà la resultant de la qualificació de: l'assistència i participació activa a la classe (20%); la qualificació del treball (60%) i les lectures proposades i els exercicis optatius addicionals (20%).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa a l'aula	20 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Lectures i exercicis addicionals	20 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Lliurament d'informes i treballs	60 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

1. L'escenografia

Bablet, Denis (1975) *Les revolutions escéniques du XXe siècle*. París: Société Internationale d'Art, cop.

Peter Mckinnon & Eric Fielding (Editor) (2012) *World Scenography 1975-1990*. Taipei, Taiwan : OISTAT, International Organisation of Scenographers, Theatre Architects and Technicians, cop.

Cohen, j.-l.; Cooke, C.; Strigalev, A.A.; Tafuri, M. (1994) *Constructivismo ruso. Sobre la arquitectura de las vanguardias ruso-soviéticas hacia 1917*. Barcelona: Ediciones Serbal.

VAN NORMAN BAER, NANCY (1991) *Theater in revolution, Russian Avant-Garde Stage Design, 1913-1935*. San Francisco: The Fines Museums of San Francisco & Thames and Hudson.

VVAA (1999) *Amazonas de la vanguardia: Alexandra Exter, Natalia Goncharova, Liubov Popova, Olga Rozanova, Varvara Stepanova i Nadezhda Udaltsova*. Bilbao: Museo Guggenheim Bilbao.

VVAA (2008) *Ródtxenco. La construcció del Futur*. Barcelona: Obra Social CaixaCatalunya.

FISCHER-LICHTE, Erika (2004) *Estética de lo performativo*. Madrid: Abada Editores.

GOLDBERG, Roselee (1996) *Performance Art: desde el Futurismo hasta el presente*. Barcelona: Ediciones Destino.

DIXON, Steve (2007) *Digital Performance. A History of the New Media in Theatre, Dance, Performance Art and Installation*. Cambridge (Massachussets): The MIT Press.

2. Les arts plàstiques i les arts de l'escena

Tema 1.

ARISTÓTELES, *Poética*, Gredos, Madrid, 1992.

BROCKETT, Oscar G., *History of the theatre*, Pearson, Boston, 2017.

CARLSON, Marvin, *Theories of the theatre*, Cornell, Ithaca and London, 1993.

FRIED, Michael, *Absortion and Theatricality: Painting and the Beholder in the Age of Diderot*, University of California Press, Berkeley, 1980. (en castellà: *El lugar del espectador: estética y orígenes de la pintura moderna*, A. Machado, Madrid, 2000)

GOMBRICH, Ernst H., *Arte e Ilusión*, Gustavo Gili, Barcelona, 1982.

HALLIWELL, Stephen, *The Aesthetics of mimesis ancient texts and modern problems*, Princenton University Press, princenton, 2002.

HUBERT, Marie-Claude, *Les grandes théories du théâtre*, Armand Colin, Paris, 2005.

LEE, Rensselaer W., *Ut pictura poesis*, Cátedra, madrid, 1982.

LESSING, G. Ephraim, *Laocoonte*, Tecnos, Madrid, 1991.

NORMAN, Larry F. *The theatrical Baroque*, University of Chicago Press, Chicago, 2001.

POTOLOSKY, Mathew, *Mimesis*, Routledge, New York, 2006.

ZORZI, Ludovico, *Représentation picturale et représentation théâtrale*, Gérard Monfort, paris, 1978.

ZORZI, Ludovico, *Carpaccio e la rappresentazione di Sant'Orsola: ricerche sulla visualità dello spettacolo nel Quattrocento*, Einaudi, Torino, 1988.

TEMA 2

BABLET, DENIS, *L'oeuvre d'art totale*, CNRS, París, 1995.

BERGMANN, Bettina i KONDOLEON Christine (eds), *The Art of Ancient Spectacle*, National Gallery of Art, Washington, New Haven & London, 1999.

BINDMAN, David, *Hogarth and his times: serious comedy*, British Museum Press, London, 1997.

BRAVO, Isidre, *L'Escenografia catalana*, Diputació de Barcelona, Barcelona, 1986.

CAHN, Isabelle, *Le théâtre de l'Oeuvre 1893-1900: Naissance du théâtre moderne*, Musée d'Orsay, abril-juliol 2005, Paris, 2005.

COGEVAL, Guy i AVANZI, Beatrice (edts.), *De la scène au tableau : David, Füssli, Klimt, Moreau, Lautrec, Degas, Vuillard*, Flammarion, Skira, Paris, 2009.

GOLDBERG, RoseLee, *Performance Art. From Futurism to the Present*, Thames and Hudson, London, 2014.

HECK, Thomas, *Picturing performance : the iconography of the performing arts in concept and practice*, University of Rochester, Rochester, 1999.

HUXLEY, Michael i WITTS, Noel (eds.), *The Twentieth-Century performance reader*, Routledge, London, 2002.

KATRITZKY, M. A., *The Art of commedia : a study in the Commedia dell'Arte 1560-1620 with special reference to the visual records*, Rodopi, Amsterdam, 2006.

MASSIP, Francesc, *Història del teatre català I: dels orígens a 1800*, Arola, Tarragona, 2007.

MERINO, Esther, *Historia de la escenografía en el siglo XVII. Creadores y tratadistas*, Universidad de Sevilla, Sevilla, 2012.

OCAÑA, Mª Teresa (dir.), *Picasso i el teatre: Parade, Pulcinella, Cuadro Flamenco, Mercure*, Museu Picasso, Institut de Cultura, Barcelona, 1996.

SANCHEZ, José A., *La escena moderna. Manifiestos y textos sobre el teatro de la época de las vanguardias*, Akal, Madrid, 1999.

TESSARI, Roberto, *Teatro e spettacolo nel Settecento*, Laterza, Bari, 1995

VVAA, Gilles Aillaud. *Del lienzo a la escena*, Ministerio de Cultura, Madrid, 2008.

V.V.A.A., *Il luogo teatrale a Firenze: Brunelleschi, Vasari, Buontalenti*, Electa, Milano, 1975.

VVAA., *Painters in the theatre. (The european avantgarde)*, Museo del Prado, Madrid, 2002.

RECURSOS ELECTRÒNICS Tema 1 i 2

Artcyclopedia: <http://www.artcyclopedia.com/>

Joconde Portail des collections des musées de France
<http://www.culture.gouv.fr/documentation/joconde/fr/pres.htm>

Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques: <http://www.cdmae.cat/>

Theatre & Performance, V&A: <http://www.vam.ac.uk/page/t/theatre-and-performance/>

Albertina Sammlungen Online: <http://sammlungenonline.albertina.at/>

The British Museum: <http://www.britishmuseum.org/research.aspx?ref=header>

The Metropolitan Museum: <http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections>

3. Cinema i teatre

Aumont, J./Marie, M. *L'analyse des films*. Paris : Armand Colin, 1988.

Abuín González, Anxo. *El teatro en el cine*. Madrid: Cátedra, 2012.

Bazin, André. *¿Qué es el cine?*. Madrid: Rialp, 1990.

Ramón Carmona. *Cómo se comenta un texto fílmico*. Madrid: Cátedra, 1993;

Cartmell, Deborah & Whelehan, Imelda. *Screen Adaptation: Impure Cinema*. London: Palgrave Macmillan, 2010

Corrigan, Timothy (ed. and introd.). *Film and Literature: An Introduction and Reader*. London: Routledge, 2012.

Feldman, Simon. *La composición de la imagen en movimiento*. Barcelona: Gedisa, 1995.

- Gaudreault, André/ Jost, François. *El relato cinematográfico. Cine y narratología*. Barcelona: Paidós, 1995.
- Gaudreault, André. *From Plato to Lumière: Narration and Monstration in Literature and Cinema*. Toronto: University of Toronto Press, 2009.
- Gaudreault, André. *Du Littéraire au filmique : système du récit*. Paris : Méridiens Klincksieck, 1989.
- Guarinos, Virginia. *Teatro y cine*. Sevilla: Padilla Libros, 1996.
- Francisco Gutiérrez Carbajo. *Literatura y cine*. Madrid : UNED (Educación Permanente), 1993.
- Hamon-Siréjols, Christine, Jacques Gerstenkorn et André Gardies. *Cinéma et théâtralité*. Lyon, Aléas, 1994.
- Helbo, André. *L'adaptation. Du théâtre au cinéma*. Paris : Armand Colin, 1997.
- Relinger, Jean. «La théâtralité au cinéma», en Anne Larue (ed.), *Théâtralité et genres littéraires*. Poitiers : Publications de La Licorne, 1992, 133-139.
- Sánchez Noriega, José Luis. *De la literatura al cine: teoría y análisis de la adaptación*. Barcelona: Paidós, 2000.
- Stam, Robert. *Teoría y práctica de la adaptación*. Mexico DF: Universidad Nacional Autónoma de Mexico, 2014.
- Stam, Robert/Raengo, A. [Literature and Film: A Guide to the Theory and Practice of Adaptation. Oxford: Blackwell, 2005.](#)
- Stam, Robert. *Reflexivity in Film and Literature. From Dom Quixote to Jean-Luc Godard*. Michigan: UMI Research Press, 1985.